

De coördinator sport en preventie

Over de 'haal- en brengfunctie' van sport naar andere beleidsvelden

Kirsten Gutter & Marloes van Gorp

De coördinator sport en preventie (CSP) heeft een belangrijke taak bij de herijking en uitvoering van het lokale sportakkoord. Daarnaast heeft de CSP een 'haal- en brengfunctie' voor sport naar bredere ambities op het vlak van gezondheid, preventie en sociale basis. In dit factsheet beschrijven we hoe de CSP de verbinding tussen deze domeinen legt.

Om hier inzicht in te krijgen hebben we in maart 2024 een vragenlijst uitgezet bij CSP's. Deze ging over de uitvoering van het Sportakkoord II en de rol van de CSP daarbij. Zie de bijlage voor meer informatie over de methode en demografische gegevens van de steekproef.

Achtergrond

Om de sport in Nederland te versterken tekenden de minister van VWS en vertegenwoordigers van VSG, VNG, NOC*NSF en het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS) eind 2022 Sportakkoord II (SAII). Daarmee ontstond de CSP als nieuwe rol.

De invulling van de rol van CSP

Taken van de CSP

De rol van CSP is nieuw en bestaat sinds het SAll van kracht is. Het aanstellen van een CSP was een van de voorwaarden voor het indienen van de herijkte sportakkoorden voor subsidie. De rol is één van de zes profielen van de Brede Regeling Combinatiefuncties 2023-2026. De coördinator sport en preventie (Vereniging sport en gemeenten, 2023):

- wordt aangesteld door of via de gemeente;
- heeft een initiërende en begeleidende rol bij de herijking en uitvoering van het lokale sportakkoord;
- is kartrekker (aanspreekpunt en aanjager van de uitvoering) van het lokale sportakkoord;
- is deelnemer aan het lokale kernteam van het sportakkoord;
- koppelt het lokale netwerk van sport aan de bredere ambities op het gebied van sport, bewegen, gezondheid, preventie en sociale basis, zodat het sportakkoord goed gepositioneerd is ten opzichte van GALA, IZA, het Preventieakkoord, Maatschappelijke diensttijd en School & Omgeving;
- heeft een 'haal- en brengfunctie' voor sport naar het overkoepelende gesprek van deze bredere ambities;

- werkt samen met de Adviseur Lokale Sport, die zich vooral op de versterking van sport- en beweegaanbieders zelf richt.

Werkverband en omvang functie

Een deel van de resultaten van de vragenlijst rapporteerden we eerder in [de voortgangsrapportage van het Sportakkoord II van juni 2024](#). Deze resultaten vatten we in dit factsheet (hieronder en op pagina 3) samen.

Het merendeel van de CSP's is in dienst van de gemeente (73%). 10 procent is in dienst van een gemeentelijk sportbedrijf. Gemiddeld is er 11,4 uur per week voor de CSP('s) beschikbaar per gemeente.

Het merendeel van de CSP's vervult hun functie vanuit het domein sport (83%). In mindere mate doen ze dit vanuit het sociale domein (36%) en het zorgdomein (12%). Andere domeinen van waaruit enkele CSP's (8%) hun functie vervullen, zijn gezondheid en samenleving.

De meeste CSP's waren ook betrokken bij het Sportakkoord I: twee op de drie in dezelfde gemeente (65%), en één op de tien in een andere gemeente (12%).

De 'haal- en brengfunctie'

Verbinding leggen

De CSP's maken op verschillende manieren de verbinding tussen sport en bewegen en de bredere ambities op het gebied van sport, bewegen, gezondheid, preventie en sociale basis.

Ze doen dat voornamelijk door aan te sluiten bij diverse overleggen met het kernteam sportakkoord, met relevante beleidsadviseurs of -medewerkers van andere domeinen, of met verschillende werk-/kerngroepen rondom bijvoorbeeld GALA, Brede SPUK of preventie en gezondheid.

Soms organiseren CSP's deze overleggen zelf. In andere gevallen opereren ze meer als verbinder door andere partijen met elkaar in contact te brengen.

Enkele CSP's zijn zoekende naar hoe ze de verbinding het best kunnen leggen.

Positionering Sportakkoord

Bij het verbinden van sport met preventie en gezondheid zijn twee verschillende vertrekpunten zichtbaar:

1. vanuit de sport (met als duidelijk doel om het fundament van de sport zelf te versterken), waarbij verbindingen worden gemaakt met gezondheid; of
2. vanuit gezondheid als overkoepelend doel, waarbij sport als middel wordt gezien om de GALA-doelstellingen te bereiken.

Inzet op GALA-doelen

Een van de akkoorden waar de CSP verbinding mee moet maken is het GALA. In figuur 1 staan de zes GALA-doelen, en per doel welk deel van de CSP's zich ervoor inzet.

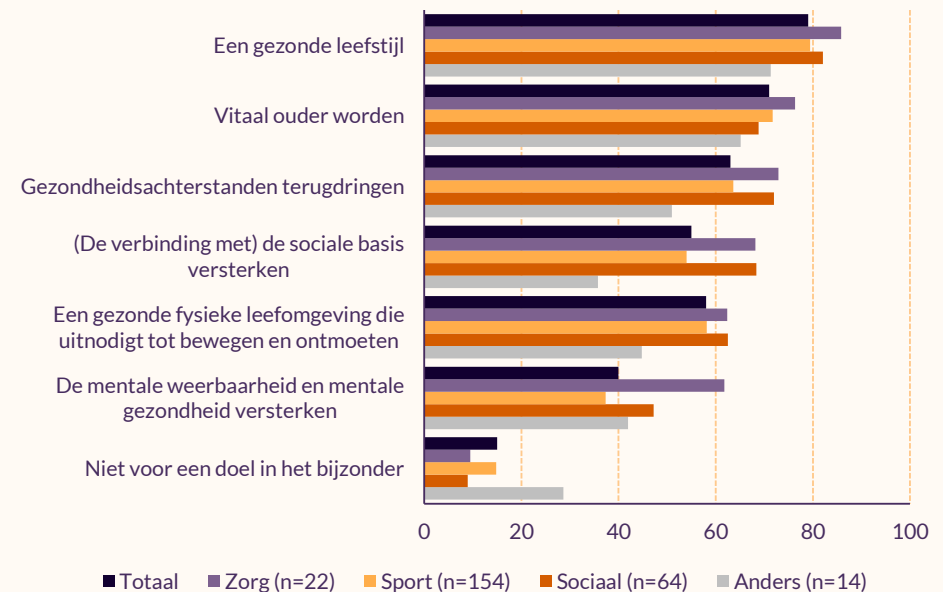
Ze zetten zich voornamelijk in voor een gezonde leefstijl (79%) en vitaal ouder worden (71%). Dit sluit aan bij de resultaten van onderzoek naar de gemeentelijke plannen van aanpak: deze GALA-doelen koppelden gemeenten daarin ook het vaakst aan sport en bewegen (Van Gorp, Geurink & Erdogan, 2024).

In tegenstelling tot in deze plannen van aanpak zien we geen verschillen in de inzet van CSP's voor doelen naar stedelijkheid of grootte van de gemeente waar de CSP is aangesteld. Wel naar aanstelling: CSP's die hun functie vervullen vanuit het domein zorg, lijken zich relatief vaker in te zetten voor het versterken van de mentale gezondheid (62%) dan CSP's die werken vanuit andere domeinen (zie figuur 1).

Drie kwart van de CSP's geeft aan zich in te zetten voor drie of meer GALA-doelstellingen (75%, niet in figuur). Een kwart zet zich in voor alle zes (28%).

Figuur 1
GALA-doelen waar de CSP zich voor inzet

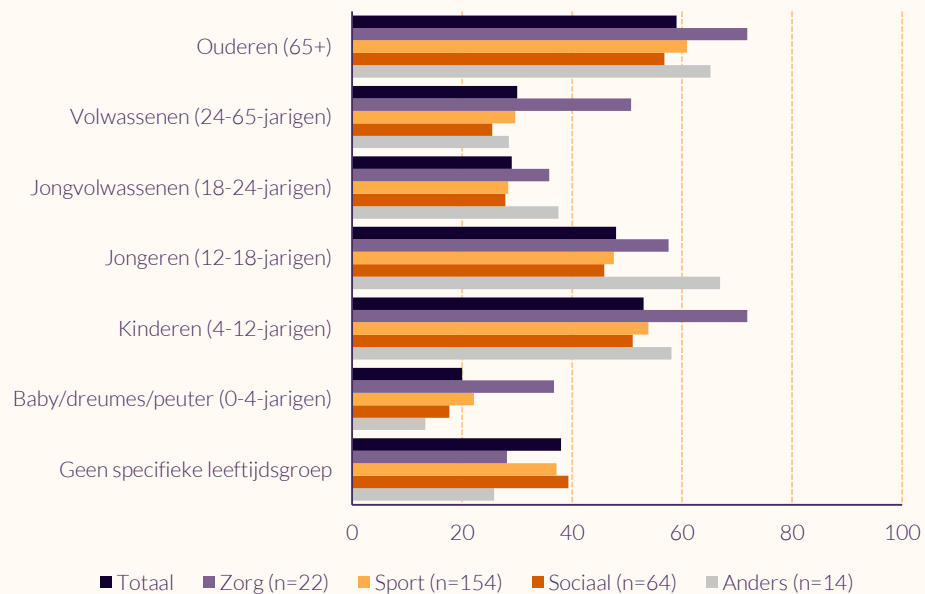
(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n = 184)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), vragenlijst onder CSP's, maart 2024.

Inzet op leeftijdsgroepen

Figuur 2
Leeftijdsgroepen waar de CSP zich op richt
(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n = 184)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), vragenlijst onder CSP's, maart 2024.

Zes op de tien CSP's zetten zich in voor ouderen (65+) (59%). Iets meer dan de helft zet zich in voor kinderen van 4 tot 12 jaar (53%, figuur 2).

CSP's die hun functie vervullen vanuit het domein zorg, lijken zich vaker te richten op baby's, dreumesen en/of peuters (37%) en volwassenen (51%) dan CSP's die werkzaam zijn vanuit andere domeinen.

In weinig tot niet-stedelijke gemeenten richt de CSP zich relatief minder vaak op jongeren (33%) en jongvolwassenen (22%, niet in figuur).

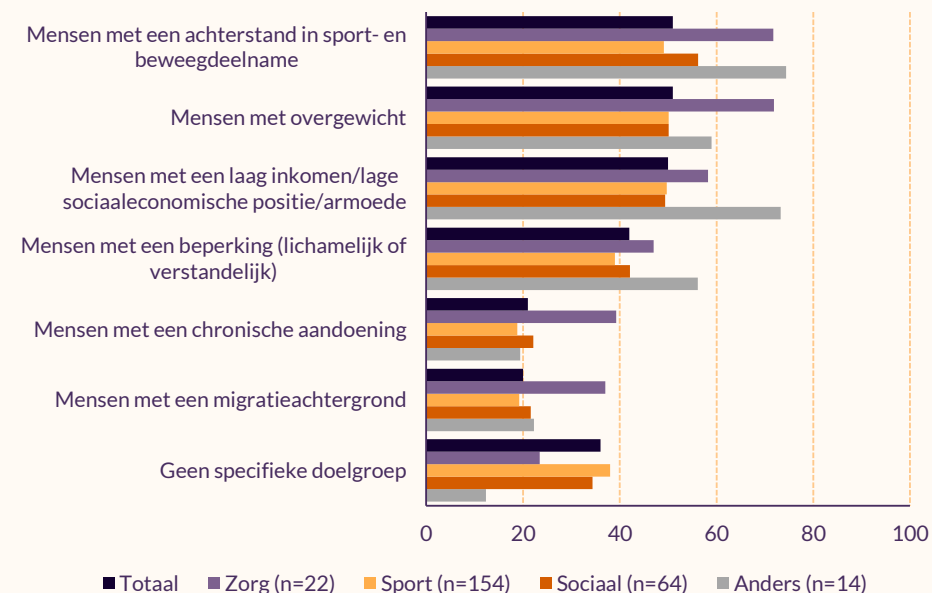
Inzet op doelgroepen

De helft van de CSP's zet zich in voor mensen met een achterstand in sport- en beweegdeelname (51%), mensen met overgewicht (51%) of mensen met een laag inkomen/lage sociaaleconomische positie (50%, figuur 3). Minder CSP's zetten zich in voor mensen met gedragsproblematiek (16%), LHBTIQ+'-ers (6%) en werkzoekenden of werklozen (3%, niet in figuur).

CSP's die hun functie vervullen vanuit het domein zorg, lijken zich relatief vaker in te zetten voor mensen met overgewicht (72%) en mensen met een chronische aandoening (39%, figuur 3).

In grote gemeenten en sterk stedelijke gemeenten richt de CSP zich relatief vaker op mensen met een chronische aandoening (35% en 29%) en mensen met een laag inkomen (70% en 63%, niet in figuur).

Figuur 3
Meest genoemde doelgroepen waar de CSP zich voor inzet
(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n = 184)

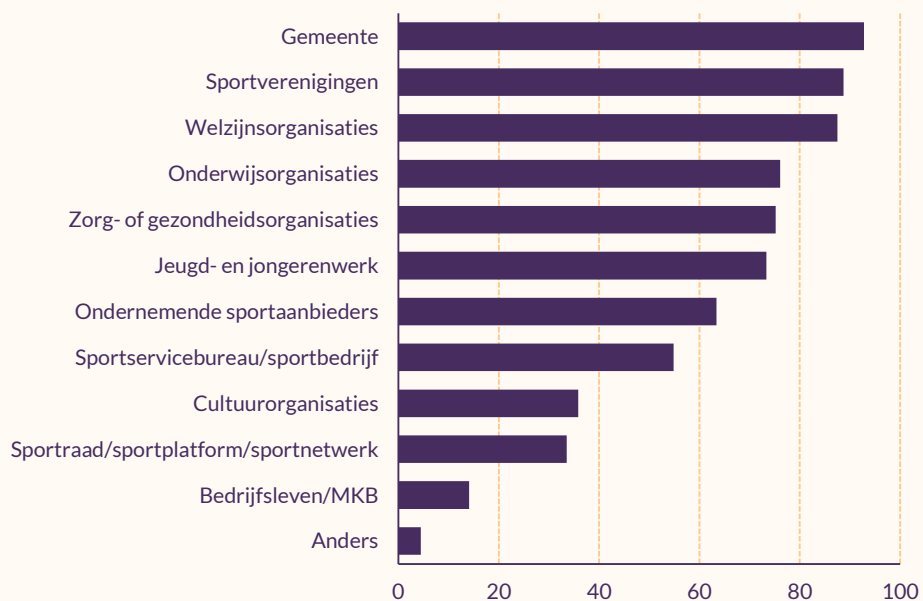

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), vragenlijst onder CSP's, maart 2024.

Samenwerkingen

Figuur 4
Samenwerkingen in de bredere ambities op gezondheid, preventie en sociale basis

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n = 184)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), vragenlijst onder CSP's, maart 2024.

Voor de opdracht om het lokale netwerk van de sport aan te laten sluiten op de bredere ambities op het gebied van gezondheid, preventie en sociale basis, werken CSP's voornamelijk samen met de gemeente (93%), sportverenigingen (89%) en welzijnsorganisaties (88%). Met het bedrijfsleven werken weinig CSP's samen (14%, figuur 4).

CSP's die hun functie vervullen vanuit het zorgdomein, lijken relatief vaker samen te werken met zorg- of gezondheidsorganisaties (91%) en minder vaak met sportservicebureaus of sportbedrijven (35%, niet in figuur).

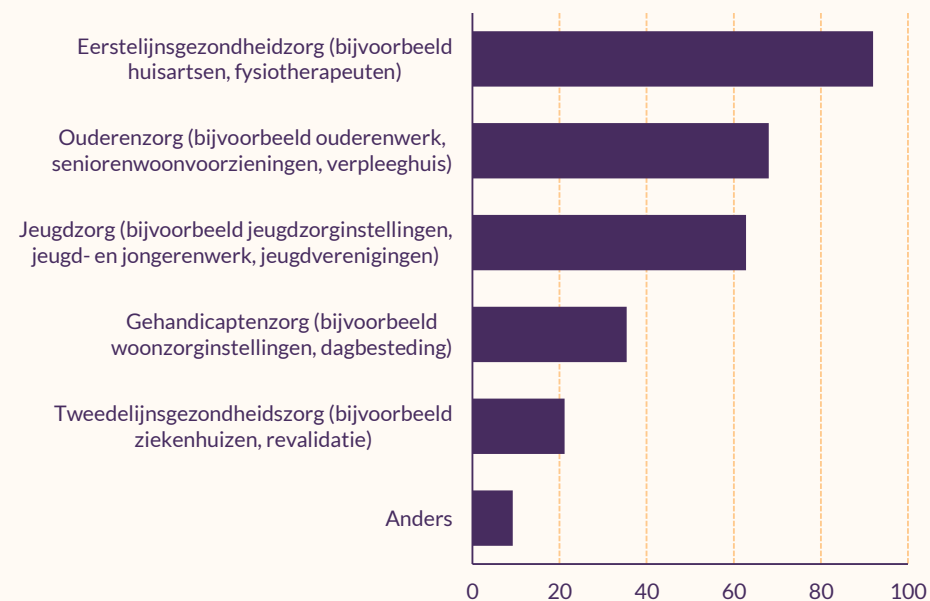
Samenwerkingen met de zorg

Drie kwart van de CSP's werkt samen met zorg- of gezondheidsorganisaties (75%, figuur 4). Bijna allemaal werken zij samen met de eerstelijnsgezondheidszorg, zoals huisartsen of fysiotherapeuten (92%, figuur 5). Met de tweedelijnsgezondheidszorg (bijvoorbeeld ziekenhuizen) werken beduidend minder CSP's samen (21%).

In eerder onderzoek gaven buurtsportcoaches ook aan vaker samen te werken met de eerstelijnszorg dan met de tweedelijnszorg (Van der Heijden et al., 2023). Eén op de drie CSP's (35%) die samenwerken met de zorg, werkt samen met de gehandicaptenzorg. Twee op de drie werken samen met de ouderenzorg (68%).

In grote gemeenten en sterk stedelijke gemeenten werkt de CSP relatief vaker samen met de tweedelijnsgezondheidszorg (46% en 36%). CSP's in stedelijke gemeenten werken ook vaker samen met de jeugdzorg (75%, niet in figuur).

Figuur 5
Samenwerkingen met zorg- of gezondheidsorganisaties
(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n = 139)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), vragenlijst onder CSP's, maart 2024.

Kansen

CSP's zien verschillende kansen om het lokale netwerk van de sport aan te laten sluiten op de bredere ambities. In lijn met hun opdracht zien CSP's kansen om sport en bewegen met de doelen van GALA te verbinden. Ze zien deze kansen voornamelijk binnen de ketenaanpakken. Sommigen benoemen concretere kansen:

- **Samenwerkingen.** Veel CSP's beschrijven kansen op het gebied van samenwerking. Binnen de sport met verenigingen en ondernemende sport, maar ook met maatschappelijke partners in verschillende andere domeinen: zorg, welzijn, sociaal domein, leefomgeving, en regionale samenwerking. Die samenwerking biedt kansen om elkaars netwerk te gebruiken. Zo kunnen netwerken in de sport worden ingezet als platform voor bredere doelen, en kan het sportcafé worden verbreed tot sport- en preventiecafé.

'Het bereik van het lokale sportakkoord wordt via de bestaande netwerken vergroot. Door in het kernteam, de activiteiten en projecten, binnen Sportbedrijf en binnen de gemeente de juiste personen te positioneren worden er vanuit het bestaande netwerk steeds meer verbinding gelegd en partners betrokken bij het sportakkoord waardoor nieuwe doelgroepen worden bereikt.'

- **Impact van sport en bewegen.** Sommige CSP's beschrijven dat er inmiddels bewustzijn is van de potentiële impact van sport en bewegen. Anderen zien daar nog kansen: door deze waarde te benadrukken en goede voorbeelden te geven.
- **Sportverenigingen.** Sportverenigingen kunnen volgens CSP's bijdragen aan de ambities door hun aanbod te verbreden. Enkele CSP's plaatsen hierbij de kanttekening dat het belangrijk is sportverenigingen te ondersteunen bij hun eigen initiatieven, en niet doelstellingen op te dringen.

'De kansen liggen voornamelijk bij dat verenigingen inzien dat het aanbod verbreed moet worden. Het traditionele aanbod dat verenigingen aanbieden is niet meer toereikend. Door variatie in het aanbod aan te brengen wordt de stap voor de inwoner ook kleiner om aan een activiteit deel te nemen. De ambities op het gebied van gezondheid, preventie en sociale basis sluiten hierop aan.'

Belemmeringen

CSP's noemen een grote verscheidenheid aan belemmeringen. Toch zijn er enkele overkoepelende thema's te herkennen:

- **Capaciteit.** CSP's geven aan dat er te weinig capaciteit is om aan doelstellingen te werken. Dit is zowel het geval bij gemeenten als in de uitvoering.
- **Financiën.** CSP's geven aan te weinig financiën te hebben om te werken aan doelstellingen of dat de tijdelijke aard van de financiën borging beperkt.
- **Samenwerken met sportverenigingen.** Het is lastig om met sportverenigingen samen te werken, omdat daar voornamelijk vrijwilligers actief zijn. Deze focussen zich op de kerntaken van de vereniging, waardoor voor ambities die CSP's bij hen neerleggen minder tijd is.

'De beperking van sportverenigingen vanwege tijd, personeel en middelen. We merken dat sportverenigingen tegen hun grenzen aan lopen en dat ze blij zijn als ze voldoende vrijwilligers vinden voor het besturen en uitvoeren van alle taken om een club draaiende te houden.'

- **Omvangrijke opdracht.** De opdracht die bij de CSP's ligt is erg groot. Ook moeten ze met veel partijen samenwerken. Sommige CSP's merken overvraging of versnippering op door de verschillende akkoorden en werkgroepen.

'Er zijn heel veel werkgroepen met heel veel overlap tussen aandachtsgebied en partners. Hierdoor wordt het onoverzichtelijk en stroperig, omdat het veel overlegdruk geeft.'

Conclusie

De taak 'haal- en brengfunctie' voor sport naar bredere ambities op het vlak van gezondheid, preventie en sociale basis is één van de taken van de nieuwe, veelomvattende rol van CSP.

Doelen en samenwerkingen

CSP's zetten zich in voor meerdere GALA-doelstellingen, leeftijdsgroepen en doelgroepen en hebben al verschillende samenwerkingen lopen. Daarnaast zien ze kansen voor meer samenwerkingen om het lokale netwerk van de sport aan te laten sluiten op de bredere ambities. Tegelijkertijd zijn er zorgen om de capaciteit voor deze omvangrijke rol.

Domeinen

CSP's vervullen hun functie vanuit verschillende domeinen: zorg, sport of het sociale domein. Dit heeft invloed op de uitvoering van de rol. Vanuit verschillende domeinen zetten ze op bepaalde doelgroepen, leeftijdsgroepen en/of GALA-doelstellingen in meer of mindere mate in.

Rol van sportverenigingen

Veel CSP's werken al met sportverenigingen samen. Ze schrijven deze een belangrijke rol toe in het verbinden van sport met gezondheid en preventie. Sportverenigingen kunnen volgens CSP's een grote rol spelen in het aanbieden van extra sport- en beweegaanbod.

Tegelijkertijd zien CSP's op dit vlak belemmeringen. Sportverenigingen hebben niet altijd dezelfde doelen voor ogen en het is voor de vrijwilligers lastig prioriteit te geven aan de wensen van de CSP's.

Bronnen

Hoogendam, A., Kusters, A., & Gutter, K. (2024). *Werken aan het fundament: monitor Sportakkoord II, voorgangsrapportage juni 2024*. Mulier Instituut.

Van Gorp, M., Geurink, N., Erdogan, G. N., & Lintzen, K. (2024). *Sport en bewegen voor behalen GALA-doelen: in gemeentelijke plannen van aanpak 2024-2026*. Mulier Instituut.

Van der Heijden, J., Gutter, K., Van Gorp, M., & Collard, D. C. M. (2023). *De verbinding van het zorg- en sportdomein* [Factsheet 2023/16]. Mulier Instituut.

Vereniging Sport en Gemeenten (2023). *Coördinator sport en preventie profiel*. <https://sportengemeenten.nl/wp-content/uploads/2023/02/Coördinator-sport-en-preventie-profiel.pdf>

Bijlage: Methode

Vragenlijst onder CSP's

De Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) heeft deze vragenlijst via een open link verspreid onder gemeentelijke (beleids)ambtenaren sport van alle gemeenten in Nederland (één per gemeente), met de vraag of deze de vragenlijst naar de CSP in de gemeente wilde doorsturen. In de periode tussen 4 en 22 maart 2024 kon de CSP de vragenlijst invullen.

In enkele gemeenten is de vragenlijst meerdere keren ingevuld. Deze gemeenten hebben we niet meegenomen in de analyse, omdat niet duidelijk is welke vragenlijst de situatie in de gemeente het best weergeeft.

Enkele CSP's hebben de vragenlijst voor meerdere lokale sportakkoorden ingevuld. Ook deze hebben we niet in de analyse meegenomen, omdat we deze antwoorden niet kunnen wegen naar gemeentegrootte en stedelijkheid.

Zonder deze weggelaten reacties is de vragenlijst 187 keer ingevuld. Drie gemeenten bleken nog geen CSP te hebben. In dit factsheet hebben we daarom de antwoorden uit 184 gemeenten meegenomen.

Demografische gegevens

Bij de beschrijving van de resultaten maken we onderscheid tussen het domein van de aanstelling van de CSP, gemeentegrootte en stedelijkheid.

Gemeentegrootte verdelen we in drie klassen: kleine gemeenten (minder dan 25.000 inwoners), middelgrote gemeenten (25.000-75.000 inwoners), en grote gemeenten (75.000 inwoners of meer).

Stedelijkheid verdelen we ook in drie klassen: (zeer) sterk stedelijk, matig stedelijk, en weinig tot niet-stedelijk.

In tabel 1 is te zien wat de verdeling is naar gemeentegrootte en stedelijkheid onder de respondenten van de vragenlijst en van alle gemeenten in Nederland. Om de representativiteit van de steekproef te waarborgen hebben we deze gewogen naar de verdeling van gemeentegrootte en stedelijkheid van alle gemeenten.

Tabel 1
Verdeling gemeentegrootte en stedelijkheid respondenten VSG-peiling
 (in procenten, n=184)

	Gemeentegrootte in drie klassen			Stedelijkheid in drie klassen		
	Minder dan 25.000 inwoners	25.000- 75.000 inwoners	75.000 inwoners of meer	Weinig tot niet stedelijk	Matig stedelijk	(Zeer) sterk stedelijk
Steekproef vragenlijst	27%	53%	20%	49%	17%	34%
Alle Nederlandse gemeenten	33%	51%	15%	50%	23%	27%

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), vragenlijst onder CSP's, maart 2024.

Contact

Kirsten Gutter

Marloes van Gorp

m.vangorp@mulierinstituut.nl

September 2024